

Impact Factor: 4.88

ISSN: 2181-0850

DOI: 10.26739/2181-0850

WWW.TADQIQOT.UZ

TEACHER

MUALLIM

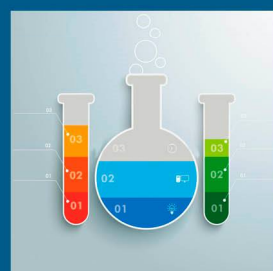
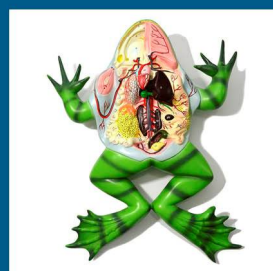
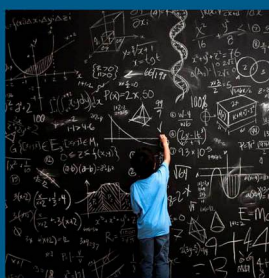
УЧИТЕЛЬ

Tadqiqot.uz

VOLUME 2, ISSUE 6

2021

Bosh muharrir:
Главный редактор:
Chief Editor:

Karimov Farxod Erkinovich
Siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori,
dotsent, A.Avloniy nomidagi malaka
oshirish instituti prorektori

Bosh muharrir o'rinbosari:
Заместитель главного редактора:
Deputy Chief Editor:

Jumanazarov Sirojiddin Salaydinovich
Texnika fanlari nomzodi, Toshkent
shahar XTXQTMOH markazi dotsenti

Muallim jurnali tahririy maslahat kengashi
Редакционный совет журнал Учитель
Editorial Board of the Journal Teacher

Yeldasheva Gulnoz Vasiljanovna
Pedagogika fanlari nomzodi, Toshkent shahar
XTXQTMOH markazi kafedra mudiri

Xaydarov Baxodir Qayumovich
Fizika matematika fanlari nomzodi, Toshkent shahar
XTXQTMOH markazi v.b. professor

Mahkamov Anvarjon Abdujabborovich
Texnika fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent
shahar XTXQTMOH markazi kafedra mudiri

Baybayeva Muxayyo Xudaybergenovna
Pedagogika fanlari nomzodi, A.Avloniy nomidagi
malaka oshirish instituti "Pedagogika va
psixologiya" kafedrasida dotsenti

Babanazarov Kalbay Rustamovich
yuridik fanlari nomzodi., A.Avloniy nomidagi
malaka oshirish instituti "Ta'limni boshqarishning
huquqiy va iqtisodiy asoslari" kafedrasida mudiri.

Xidoyatova Dilafruz Abdugaffarovna
Pedagogika bo'yicha falsafa doktori (Ph.D),
A.Avloniy nomidagi malaka oshirish instituti
"Pedagogika va psixologiya" kafedrasida dotsenti.

Xakimova Dildora Mashrabjonovna
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori,
A.Avloniy nomidagi malaka oshirish instituti
"Ta'limni boshqarish nazariyasi va amaliyoti"
kafedrasida dotsenti

Mamatqulov Davlatjon Maxamatjonovich
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).
Toshkent, A.Avloniy nomidagi malaka oshirish
instituti Ma'naviyat kafedrasida mudiri

Axmedov Murodjon Ubaydullaevich
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD,
A.Avloniy nomidagi malaka oshirish instituti
"Ta'limni boshqarish nazariyasi va amaliyoti"
kafedrasida mudiri

Ergasheva Malohat Tursunovna
Pedagogika va psixologiya kafedrasida mudiri,
biologiya fanlari nomzodi, dotsent A.Avloniy
nomidagi malaka oshirish instituti "Pedagogika va
psixologiya" kafedrasida mudiri

Pulatova Dildora Turgunovna
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD,
A.Avloniy nomidagi malaka oshirish instituti"
kafedrasida mudiri

Nazarova Dildora Asatovna
Pedagogika fanlari nomzodi, dotsent, A.Avloniy
nomidagi malaka oshirish instituti "Korreksion
ta'limni tashkil etish va boshqarish" kafedrasida mudiri

Abdullayeva Maxprat Nurmatovna
A.Avloniy nomidagi malaka oshirish instituti Xorijiy
tillar kafedrasida mudiri

Page Maker | Верстка | Сахифаловчи: Хуршид Мирзахмедов

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Тадqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

МУНДАРИЖА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Matniyazova Dilrabo ONA TILI DARSLARIDA TINGLAB TUSHUNISHNI RIVOJLANTIRUVCHI O'QUV TOPSHIRIQLARI.....	5
2. Nazarova Lola COMPONENTS OF FLIPPED ENVIRONMENT.....	10
3. Axmedova Mohichexra ONA TILI DARSLARIDA YOZMA NUTQNI SHAKLLANTIRUVCHI TOPSHIRIQLARNING O'RNI (8-SINF ONA TILI DARSLIGI MISOLIDA).....	16
4. Karimova Dilnoza 'O'ZBEK TILI (DAVLAT TILI) DARSLARIDA AXBOROT-KOMUNIKATSION TEKNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING SAMARADORLIGI.....	20
5. Хайитмуродова Мухайё АНТОНИМИЯ И СИНОНИМИЯ В 10-М КЛАССЕ.....	23
6. Ulug`murodov Oybek JONLI NUTQNING TURLI KO'RINISHLARIDA SO'Z TARTIBI VA ULARNING KOMMUNIKATIV VAZIFASI.....	28
7. Солиев Фарходжон, Омонов Шерали ШАХСНИНГ ХУЛҚ-АТВОРИНИ ТАШҚИ БЕЛГИЛАРИГА КЎРА ИНДИВИДУАЛ ЎЗИГА ХОСЛИГИ ВА ЯШИРИН ПОТЕНЦИАЛИНИ АНИҚЛАШ.....	33
8. Усмонов Шерзод ТАЛАБАЛАРНИНГ ЎЗЛАШТИРИШ КЎРСАТГИЧЛАРИГА ТАЪСИР ҚИЛУВЧИ ИЖТИМОЙ-ПСИХОЛОГИК ОМИЛЛАР.....	41
9. Алибекова Махзуна КОЛЕБАНИЯ ИНТЕРЕСА УЧАЩИХСЯ.....	48
10. Равшанов Махмуд ГРАММАТИК –ЛАР СОН КАТЕГОРИЯСИДА НАНОСЕМИОЛОГИК ТАДҚИҚОТ МАСАЛАЛАРИ.....	51
11. Баўетдинов Раўаж ТАРИЙХ ПӘНИН ОҚЫТЫҰ НӘТИЙЖЕЛИЛИГИН АРТТЫРЫҰДА КЛАССТАН ТЫС ЖУМЫСЛАРДЫҢ ОРНЫ.....	56
12. Xakimova Shaxnoza ХИТОЙ ВА ЎЗБЕК ТИЛЛАРИДА ОҲАНГ АСОСИДА СЎРОҚ МАЪНОСИНИНГ ЮЗАГА КЕЛИШИ.....	60
13. Акбарова Муаттархон, Назмиддинова Бинафша КЕЙС–СТАДИ ТЕХНОЛОГИЯСИНИ КИМЁ САНОАТИ БИЛАН БОҒЛИҚ ЭКОЛОГИК МУАММОЛАРНИ ҲАЛ ҚИЛИШДАГИ ЎРНИ.....	63

14. Тураева Фотима, Рузумова Гулбахор СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА РУССКИХ И КИТАЙСКИХ ТИПОЛОГИЯ СКАЗОК.....	66
15. Namazova Shaxnoza KIMYO FANINI MATEMATIKA, FIZIKA, BIOLOGIYA FANLARI BILAN BOG'LAB DARS O'TISHNING SAMARADORLIGI, AXAMIYATI VA AFZALLIKLARI.....	70
16. Mo'minov Davron MANIPULYATORLARNI INSON ONGIGA TASIRINI O'RGANISH.....	75
17. Xakimova Shaxnoza, Ro'zumova Gulbahor O'ZBEKISTONDA XITOY TILI FONETIKASIGA BOSHLANG'ICH BOSQICHDA O'QITISHNING PRINSIPLARI VA O'QITISH METODLARI.....	81
18. Zaripova Ma'mura KITOBLAR DUNYOSI. UYUSHIQ BO'LAKLI GAPLARDA UMUMLASHTIRUVCHI SO'ZLARNING QO'LLANISHI.....	85
19. Rustamova Maxsuda BO'G'IN VA UNING AHAMIYATI.....	91
20. Xomidova Dildora ALISHER NAVOIY – O'ZBEK ADABIYOTINING BUYUK SIYMOSI.....	95
21. Amirdinova Zilola MUSTAQILLIK DAVRIGACHA BO'LGAN ADABIYOT DARSLIKLARIDA IJODKOR TARJIMAYI HOLINING QIYOSIY - TIPOLOGIK TAHLILI (8-sinf adabiyot darsligi misolida).....	99
22. Yuldasheva Dilafruz, Topvoldiyeva Maftunaxon MAKTABGACHA TA'LIM YOSHIDAGI BOLALAR BILAN LUG'AT ISHINI OLIB BORISH USULLARI.....	103
23. Abdullaeva A. YOSHLARNI OILAVIY XAYOTGA TAYYORLASHDA PSIXOLOGIK METODLARNING O'RNI (QIZ BOLALAR MISOLIDA).....	106
24. Rajabova Gulyora “KUNTUG'MISH” DOSTONIDAGI OMONIMLAR SEMANTIKASI.....	111

MUALLIM УЧИТЕЛЬ TEACHER

Акбарова Муаттархон Тилаволдиевна
Тошкент вилоят Чирчиқ Давлат Педагогика
Институти, “Кимё” кафедраси ўқитувчиси
Назмиддинова Бинафша Фарходовна
Тошкент вилоят Чирчиқ Давлат Педагогика
Институти, 1-курс талабаси

КЕЙС–СТАДИ ТЕХНОЛОГИЯСИНИ КИМЁ САНОАТИ БИЛАН БОҒЛИҚ ЭКОЛОГИК МУАММОЛАРНИ ҲАЛ ҚИЛИШДАГИ ЎРНИ

 <http://dx.doi.org/10.26739/2181-0850-2021-6-13>

АННОТАЦИЯ

Ушбу мақолада кимё фанини ўқитишда Кейс–стади технологиясини қўллаш орқали таълим жараёнида кимё саноати билан боғлиқ экологик муаммолар ва уларни ҳал қилиш йўллари ҳақида ўқувчи - талабаларнинг янги мавзунини ўзлаштиришлари ҳамда мустақил фикрлашлари ҳақида фикр юритилган.

Калит сўзлар: Кейс – стади технология, экология, ўсимлик, ҳайвонот дунёси, чиқинди, минерал ўғит, пестицид, тупроқ.

Акбарова Муаттархон Тилаволдиевна
Ташкентская область, Чирчикский государственный
педагогический институт, преподаватель кафедры "Химия"
Назмиддинова Бинафша Фарходовна
Ташкентская область, Чирчикский государственный
педагогический институт, студентка 1 курса

РОЛЬ ТЕХНОЛОГИИ KEYS–STADI В РЕШЕНИИ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ ПРОБЛЕМ, СВЯЗАННЫХ С ХИМИЧЕСКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТЬЮ

АННОТАЦИЯ

В этой статье было высказано представление об экологических проблемах, связанных с химической промышленностью, в образовательном процессе за счет применения технологии Cass–stadi в преподавании химии и путях их решения, а также овладения студентами новой темой и их самостоятельного мышления.

Ключевые слова: Технология Keys–stadi, экология, растительный, животный мир, отходы, минеральное удобрение, пестицид, почва.

Akbarova Muattarkhon Tilavoldievna
Tashkent region Chirchik State Pedagogical
Insitute, teacher of "Chemistry"

Nazmiddinova Binafsha Farkhodovna
Tashkent region Chirchik State Pedagogical
Institute, 1st year student

THE ROLE OF KEYS-STADI TECHNOLOGY IN SOLVING ENVIRONMENTAL PROBLEMS ASSOCIATED WITH THE CHEMICAL INDUSTRY

ABSTRACT

In this article, an idea was made about the environmental problems associated with the chemical industry in the educational process through the application of Cass – stadi technology in the teaching of chemistry and the ways to solve them, as well as the acquisition of a new topic by the students and their independent thinking.

Keywords: Keys–stadi technology, ecology, plant, animal world, waste, mineral fertilizer, pesticide, soil.

Мустақил Ўзбекистонимизда турли соҳалардаги ўзгаришлар жамиятимиз олдида ўсиб келаётган авлод билими, маънавияти, илмий дунёқарашини бойитишнинг самарали воситаларини излаш заруриятини қўймоқда. Шундан келиб чиқиб, таълим жараёнида ҳам дарс самарадорлигини оширишга хизмат қилувчи таълим технологияни қўллашга тўғри келади. Шундай усуллардан бири Кейс – стади технологияси бўлиб, бу технология таълим, ахборотлар, коммуникация ва бошқарувнинг қўйилган таълим мақсадини амалга ошириш ва кейсда баён қилинган амалий муаммоларни вазиятни ҳал қилиш жараёнида прогноз қилинадиган ўқув натижаларига кафолатли етишишни воситали тарзда таъминлайдиган бир тартибга келтирилган оптимал усуллари ва воситалари мажмуидан иборатдир. Қуйида кимё фанини ўқитишда Кейс – стади технологиясини қўллаш услубиётини ҳавола этамиз.

“Кимё саноати билан боғлиқ экологик муаммолар ва уларни ҳал қилиш йўллари ҳақида”.

XXI аср бўсағасида инсоният олдида турган энг муҳим муаммолардан бири табиатни асраш ва экология муаммолардан бири табиатни асраш ва экология муаммоси бўлиб қоляпти. Ўзбекистон Президенти И.А.Каримовнинг “Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари” номли асарида шундай дейилган: “Экологик муаммо Ер юзининг ҳамма бурчагида ҳам долзарб. Фақат унинг кескинлик даражаси дунёнинг турли мамлакатларида ва минтақаларида турличадир”. Марказий Осиёда экологик хавфнинг ғоят хатарли ҳудудларидан бири вужудга келганлигини айтиб ўтиш жоиздир. Бу хавфнинг моҳияти шундан иборатки, бу ҳолат, аввало, деярли ярим аср мобайнида мазкур муаммо борлигини инкор этиш ва тан олмаслик натижасида келиб чиқди.

Муаммолар вазияти

1. XXI асрга келиб инсониятни ташвишга солувчи глобал муаммолар юзага келди. Кимё заводларидан атроф-муҳитга чиқарилаётган зарарли чиқиндилар муаммоси, қишлоқ хўжалигини кимёлаштириш, ҳосилдорликни ошириш мақсадида турли кимёвий ўғитлардан фойдаланиш ва унинг зарарли таъсири, кимё комплексларидан чиқариб ташланаётган зарарли оқова сувлар атрофдаги ўсимлик ва ҳайвонот дунёси учун хавфлилиги, инсоният учун зарур бўлган ичимлик суви муаммосини келтириб чиқармоқда.

Ўзбекистонда атроф – муҳитга чиқарилаётган зарарли чиқиндилар кўрсаткичлари

2. Бугунги кунда 1 миллиард тоннадан ортиқ ишлаб чиқариш ва майший хўжалик чиқиндилари йиғилиб қолган. Масалан, фақат Олмалиқ ва Самарқанддаги кимё заводларида 60 миллион тоннадан ортиқ фосфогипс чиқиндичи тўпланган. Республикаимизда ҳар йили 30 миллион тонна майший-коммунал чиқиндилар, чорвачилик комплексида 20 миллион тоннага яқин чиқиндилар вужудга келади. Улар ер усти сувларини ифлослантирувчи асосий манбалар ҳисобланади.

3. Қишлоқ хўжалигини кимёлаштириш, ҳосилдорликни ошириш мақсадида турли кимёвий ўғитларнинг зарарли оқибатларини тасаввур қилмай туриб қўллаш жиддий салбий экологик муаммоларни келтириб чиқарди. Ўғитларнинг қўллаш чегараси ва зарарли

таъсирини англамаслик, йилига 1га ерга 20-25 кг гача, айрим вилоятларда эса 40-45 кг гача захарли кимёвий моддалар, 400-450 кг гача минерал ўғитлар солинишига олиб келди. Ҳозирда республикамизда мавжуд хўжаликлар йилига 1,3-1,4 миллион тонна минерал ўғитлар ва 80-85 минг тонна пестицид ишлатмоқдалар

4. Минерал ўғитлар таркибида, масалан, фосфоритда кўп миқдорда фтор, оғир металллар мавжуд. Захарли кимёвий моддалар ва минерал ўғитлар тахминан 20-25 йил давомида назоратсиз ишлатилиб келинди. Аниқланишича, пестицидларнинг фақат 0,1% мақсадли ишлатилади, қолганлари сув, тупроқ, ҳавони ифлослантиради, ҳайвонот ва ўсимликлар дунёсини беаёв йўқотади, инсон ва ҳайвонлардаги зарарли ирсий ўзгаришларга сабаб бўлади.

5. Тупроққа солинган минерал ўғитларнинг 30-40 фоизи ўсимликлар маҳсулдорлиги учун фойдали бўлиб, қолган қисми тупроқни парчалайди, натижада тупроқнинг ҳосилдорлиги йил сайин пасайиб бораверади. Булардан ташқари, минерал ўғитлар, пестицидларни ташиш ва сақлашда ҳам жиддий хатоликларга йўл қўйилиши кузатилмоқда.

Шундай қилиб, кимё дарсларини ўтишда кейс–стади таълим технологиясидан фойдаланиш ўқувчи-талабаларнинг янги мавзуни ўзлаштиришлари ҳамда мустақил фикрлашига мустаҳкам замин тайёрлайди.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Paul T. Anastas, Julie B. Zimmerman. Innovations in Green Chemistry and Green Engineering. Hardcover, Springer. Germany, 2013.
2. Teaching Chemistry – A Studybook A Practical Guide and Textbook for Student Teachers, Teacher Trainees and Teachers 2013.
3. Н.Г.Раҳматуллаев, Х.Т.Омонов, Ш.М.Миркомилов Кимё ўқитиш методикаси. Тошкент "Ўқитувчи"-2013
4. Н.А.Парпиев, Ҳ.Р.Раҳимов, А.Г.Муфтахов, Анорганмик кимёнинг назарий асослари, Тошкент, 2000.
5. Азизходжаева Н.Н. Педагогик технологиялар ва педагогик маҳорат. – Т.: Молия, 2003. – 192 б.
6. Ишмуҳамедов Р., Абдуқодиров А., Пардаев А. Тарбияда инновацион технологиялар (таълим муассасалари педагог-ўқитувчилари учун амалий тавсиялар). – Т.: “Истеъдод” жамғармаси, 2009.

MUALLIM**УЧИТЕЛЬ****TEACHER****№6 (2021)**

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000